

SYLABUS – OPIS ZAJĘĆ/PRZEDMIOTU

I. Informacje ogólne

1. Nazwa zajęć/przedmiotu: **Struktura etniczna, religijna i społeczna krajów Europy Wschodniej**
2. Kod zajęć/przedmiotu: **18-SERSKEW-12uST1**
3. Rodzaj zajęć/przedmiotu: fakultatywny, **obowiązkowy w ramach bloku modułów do wyboru w ramach ścieżki tematycznej 1**
4. Kierunek studiów: **wschodoznawstwo**
5. Poziom studiów: II stopień
6. Profil studiów: ogólnoakademicki
7. Rok studiów: I
8. Rodzaje zajęć i liczba godzin : **15 wykład**
9. Liczba punktów ECTS: 2
10. Imię, nazwisko, tytuł / stopień naukowy, adres e-mail prowadzącego zajęcia:
Grzegorz Skrukwa, prof. UAM dr hab., skrukwa@amu.edu.pl
11. Język wykładowy: **polski**
12. Zajęcia / przedmiot prowadzone zdalnie (e-learning): w roku akademickim 2020/2021 przedmiot może być prowadzony zdalnie, zgodnie z decyzjami władz UAM w związku z sytuacją pandemiczną

II. Informacje szczegółowe

1. Cele zajęć/przedmiotu: przekazanie wiedzy na temat struktury etnicznej, religijnej i społecznej Ukrainy, Białorusi i Mołdawii, kształtowanie umiejętności i kompetencji prowadzenia dyskursu profesjonalnego na ten temat.
2. Wymagania wstępne w zakresie wiedzy, umiejętności oraz kompetencji społecznych (jeśli obowiązują):
3. Efekty uczenia się (EU) dla zajęć i odniesienie do efektów uczenia się (EK) dla kierunku studiów:

Symbol EU dla zajęć/przedmiotu	Po zakończeniu zajęć i potwierdzeniu osiągnięcia EU student/ka:	Symbole EK dla kierunku studiów
SERiSKEuWw_01	Zna i rozumie strukturę etniczną, religijną i społeczną Ukrainy, Białorusi i Mołdawii	K_W01
SERiSKEuWw_02	Zna i rozumie problemy społeczne, polityczne, kulturowe i ekonomiczne wynikające kwestii tożsamościowych w Ukrainie, Białorusi i Mołdawii oraz oddziaływania na te regiony czynników globalnych (globalizacja, wyzwania dla ładu międzynarodowego, migracje)	K_W07
SERiSKEuWw_03	Potrafi formułować i testować hipotezy związane z prostymi problemami badawczymi dotyczącymi struktury etnicznej, religijnej i społecznej Ukrainy, Białorusi i Mołdawii.	K_U02
SERiSKEuWw_04	Potrafi uczestniczyć w naukowym, popularnonaukowym i eksperckim dyskursie na temat struktury etnicznej, religijnej i społecznej Ukrainy, Białorusi i Mołdawii	K_U03
SERiSKEuWw_05	Potrafi samodzielnie planować i realizować rozwój intelektualny w zakresie wiedzy o strukturze etnicznej, religijnej i społecznej Ukrainy, Białorusi i Mołdawii	K_U08
SERiSKEuWw_06	Jest gotów do profesjonalnego wyszukiwania i selekcjonowania informacji na temat struktury etnicznej, religijnej i społecznej Ukrainy, Białorusi i Mołdawii	K_K01
SERiSKEuWw_07	W oparciu o normy wynikające z prawa międzynarodowego i wartości europejskich, jest gotów do wypełniania zobowiązań społecznych oraz inspirowania i organizowania działalności na rzecz pokoju, dialogu międzynarodowego i międzykulturowego oraz praw człowieka	K_K03
SERiSKEuWw_08	Jest gotów do pełnienia ról zawodowych, z uwzględnieniem zmieniających się potrzeb społecznych, w tym rozwijania dorobku zawodu, podtrzymywania etosu zawodu, przestrzegania i rozwijania zasad etyki zawodowej oraz działania na rzecz przestrzegania tych zasad	K_K06

4. Treści programowe zapewniające uzyskanie efektów uczenia się (EU) z odniesieniem do odpowiednich efektów uczenia się (EU) dla zajęć/przedmiotu

Treści programowe dla zajęć/przedmiotu:	Symbol EU dla zajęć/przedmiotu
<p>1. Współczesne ujęcia naukowe problematyki społecznej, etnicznej i religijnej ze szczególnym ujęć adekwatnych dla obszaru postradzieckiego.</p>	SERiSKEuWw_01 SERiSKEuWw_02 SERiSKEuWw_03 SERiSKEuWw_04 SERiSKEuWw_05 SERiSKEuWw_07 SERiSKEuWw_08
<p>2. Historyczne uwarunkowania ewolucji struktury społecznej, etnicznej i religijnej w Ukrainie, Białorusi i Mołdawii po 1991 roku</p>	SERiSKEuWw_01 SERiSKEuWw_02 SERiSKEuWw_03 SERiSKEuWw_04 SERiSKEuWw_05 SERiSKEuWw_07 SERiSKEuWw_08
<p>3. Współczesna Ukraina – relacje państwo-naród-język. Co to znaczy „być Ukraińcem”? Zarys historii kształtowania się współczesnej ukraińskiej tożsamości narodowej. Konstytucyjne uregulowania kwestii tożsamościowych, polityki narodowościowej i językowej. Struktura etniczna i językowa wg spisów. Status języka ukraińskiego oraz rosyjskiego we współczesnej Ukrainie. Surżyk – mieszany kod językowy i jego rola społeczna. Podziały regionalne Ukrainy: „jedna czy kilka Ukrain?”</p>	SERiSKEuWw_01 SERiSKEuWw_02 SERiSKEuWw_03 SERiSKEuWw_04 SERiSKEuWw_05 SERiSKEuWw_06 SERiSKEuWw_07 SERiSKEuWw_08
<p>4. Współczesna Białoruś - relacje państwo-naród-język. Co to znaczy „być Białorusinem”? Zarys historii kształtowania się współczesnej białoruskiej tożsamości narodowej. Konstytucyjne uregulowania kwestii tożsamościowych, polityki narodowościowej i językowej. Struktura etniczna i językowa wg spisów. Status języka białoruskiego oraz rosyjskiego we współczesnej Ukrainie. Dyskusja o standardzie języka białoruskiego (narkomauka i taraszkiewica). Trasianka - mieszany kod językowy i jego rola społeczna.</p>	SERiSKEuWw_01 SERiSKEuWw_02 SERiSKEuWw_03 SERiSKEuWw_04 SERiSKEuWw_05 SERiSKEuWw_06 SERiSKEuWw_07 SERiSKEuWw_08
<p>5. Gagauzja: etniczny i kulturowy aspekt autonomii Zarys historii kształtowania się współczesnej gagauskiej tożsamości narodowej. Status i rola autonomii gagauskiej w Mołdawii. Sytuacja językowa w Gagauzji: rola języka gagauskiego, rosyjskiego i mołdawskiego. Bułgarzy mołdawscy. Gagauzi po ukraińskiej stronie granicy.</p>	SERiSKEuWw_01 SERiSKEuWw_02 SERiSKEuWw_03 SERiSKEuWw_04 SERiSKEuWw_05 SERiSKEuWw_06 SERiSKEuWw_07 SERiSKEuWw_08
<p>6. Naddniestrze: etniczny, kulturowy i społeczny aspekt państwa nieuznanego Zarys historii kształtowania się współczesnych tożsamości w Naddniestrzu. Oficjalna polityka tożsamościowa, językowa i kulturalna Naddniestrzańskiej Republiki Mołdawskiej. Naddniestrze jako część „Ruskiego Miru”. Społeczne i kulturowe aspekty funkcjonowania państwa nieuznanego.</p>	SERiSKEuWw_01 SERiSKEuWw_02 SERiSKEuWw_03 SERiSKEuWw_04 SERiSKEuWw_05 SERiSKEuWw_06 SERiSKEuWw_07 SERiSKEuWw_08
<p>7. Krym: etniczny, kulturowy i społeczny aspekt autonomii i okupacji Zarys historii kształtowania się współczesnych tożsamości w na Krymie. Rdzenne narody Krymu: Tatarzy Krymscy, Karaimowie, Krymczacy. Geneza utworzenia autonomii krymskiej (ARK) we współczesnej Ukrainie. Trójkąt relacji: Rosjanie i tzw. wspólnota słowiańska Krymu – Tatarzy Krymscy – Ukraińcy. Islam na Krymie. Sytuacja grup etnicznych i religijnych Krymu pod rosyjską okupacją od 2014.</p>	SERiSKEuWw_01 SERiSKEuWw_02 SERiSKEuWw_03 SERiSKEuWw_04 SERiSKEuWw_05 SERiSKEuWw_06 SERiSKEuWw_07 SERiSKEuWw_08
<p>8. Zakarpacie i Rusini: etniczny, kulturowy i społeczny aspekt regionalizmu Zarys historii kształtowania się współczesnych tożsamości w obwodzie zakarpackim. Zakarpacie jako wielowymiarowe pogranicze. Idea narodu rusińskiego: ruch narodowy, separatyzm czy regionalizm? Rusini i Łemkowie poza granicami Ukrainy. Mniejszość węgierska i rumuńska na Zakarpaciu</p>	SERiSKEuWw_01 SERiSKEuWw_02 SERiSKEuWw_03 SERiSKEuWw_04 SERiSKEuWw_05 SERiSKEuWw_06 SERiSKEuWw_07 SERiSKEuWw_08

<p>9. Żydzi we współczesnej Europie Wschodniej Zarys historii Żydów jako grupy etnicznej i religijnej. Zarys historii judaizmu ze szczególnym uwzględnieniem zjawisk zlokalizowanych w Europie Wschodniej (frankizm, chasydyzm, Chabad Lubawicz). Dylematy tożsamościowe Żydów w Europie Wschodniej w XX wieku: asymilacja, autonomizm, tradycjonalizm, syjonizm. Znaczenie Holocaustu w dziejach Europy Wschodniej (pamięć, tożsamość, wpływ na strukturę etniczną i religijną). Sytuacja Żydów w ZSRR. Żydzi wschodnioeuropejscy jako współtwórcy i obywatele Izraela. Społeczności żydowskie we współczesnej Ukrainie, Białorusi i Mołdawii.</p>	<p>SERiSKEuWw_01 SERiSKEuWw_02 SERiSKEuWw_03 SERiSKEuWw_04 SERiSKEuWw_05 SERiSKEuWw_06 SERiSKEuWw_07 SERiSKEuWw_08</p>
<p>10. Romowie we współczesnej Europie Wschodniej Zarys historii Romów jako grupy etnokułturowej. Znaczenie Porrajmos w dziejach Europy Wschodniej (pamięć, tożsamość, wpływ na strukturę etniczną i religijną). Społeczności romskie we współczesnej Ukrainie, Białorusi i Mołdawii.</p>	<p>SERiSKEuWw_01 SERiSKEuWw_02 SERiSKEuWw_03 SERiSKEuWw_04 SERiSKEuWw_05 SERiSKEuWw_06 SERiSKEuWw_07 SERiSKEuWw_08</p>
<p>11. Polacy we współczesnej Europie Wschodniej Zarys historii Polaków na terytorium współczesnej Ukrainy, Białorusi i Mołdawii. Społeczności polskie we współczesnej Ukrainie, Białorusi i Mołdawii. Relacja między tożsamością polską a katolicyzmem. Polski dyskurs o Kresach oraz ukraińskie i białoruskie reakcje na niego.</p>	<p>SERiSKEuWw_01 SERiSKEuWw_02 SERiSKEuWw_03 SERiSKEuWw_04 SERiSKEuWw_05 SERiSKEuWw_06 SERiSKEuWw_07 SERiSKEuWw_08</p>
<p>12. Sytuacja konfesyjna we współczesnej Europie Wschodniej Sytuacja w prawosławiu w Ukrainie – budowanie autokefalii: Prawosławna Cerkiew Ukrainy a Ukraińska Cerkiew Prawosławna Patriarchatu Moskiewskiego. Ukraiński Kościół Grekokatolicki i inne kościoły wschodnie sui iuris w obrębie Rzymskiego Kościoła Katolickiego w państwach regionu. Kościół katolicki w państwach regionu. Ewangelicy i ewangelikalianie. Islam w państwach regionu. Neopoganizm. Relacje kościołów i innych związków wyznaniowych z państwami. Faktyczna religijność mieszkańców państw regionu, postradziecki ateizm i „prawosławny ateizm”.</p>	<p>SERiSKEuWw_01 SERiSKEuWw_02 SERiSKEuWw_03 SERiSKEuWw_04 SERiSKEuWw_05 SERiSKEuWw_06 SERiSKEuWw_07 SERiSKEuWw_08</p>
<p>13. Nowe tożsamości społeczne i socjokulturowe we współczesnej Europie Wschodniej Oligarchia i <i>mażory</i> (społecznie uprzywilejowana młodzież). Klasa średnia. Dawna klasa robotnicza i chłopska oraz ich współczesne tożsamości. <i>Zarobitczany</i> – migranci zarobkowi i ich rodziny. <i>Marginały</i> – podklasa i margines przestępczy.</p>	<p>SERiSKEuWw_01 SERiSKEuWw_02 SERiSKEuWw_03 SERiSKEuWw_04 SERiSKEuWw_05 SERiSKEuWw_06 SERiSKEuWw_07 SERiSKEuWw_08</p>

5. Zalecana literatura:

Podstawowa:

- Olszański Tadeusz Andrzej, *Trud niepodległości. Ukraina na przełomie tysiącleci*, Kraków 2003
- Olszański Tadeusz Andrzej, *Więcej jedności niż podziałów. Zróżnicowania wewnętrzne Ukrainy*, Punkt Widzenia OSW nr 40, 2014
- Pietkiewicz Krzysztof, *Mapa etniczna obszaru byłego ZSRR*, Toruń 2019
- Radzik Ryszard, *Kim są Białorusini?* Toruń 2002
- Skrukwa Grzegorz, *Nacja czy naród, ukraińska czy Ukrainy: w stronę rozstrzygnięcia?* „Czas Kultury” 2/2019
- Solak Janusz, *Mołdawia – republika na trzy pęknięcia. Historyczno-społeczny, militarny i geopolityczny wymiar „zamrożonego konfliktu” o Naddniestrze*, Toruń 2009

Uzupełniająca:

- Anderson Benedict, *Wspólnoty wyobrażone. Rozważania o źródłach i rozprzestrzenianiu się nacjonalizmu*, Kraków 1997
- Baluk Walenty, *Koncepcje polityki narodowościowej Ukrainy*, Wrocław 2002

- Eberhardt Piotr, *Między Rosją a Niemcami. Przemiany narodowościowe w Europie Środkowo-Wschodniej w XX w.*, Warszawa 1996
- Gellner Ernest, *Narody i nacjonalizm*, Warszawa 2009
- Hatłas Jerzy, *Gagauzja i Gagauzi. Historia i współczesność*, Poznań 2009
- Kozyska Antonina, Związki wyznaniowe a ukraińskie przemiany społeczno-polityczne po 1991 roku, w: *Ukraina: czas przemian po rewolucji godności*, red. Furier Andrzej, Poznań 2017
- Oleksy Piotr, *Wspólnota z przypadku. Studium tożsamości mieszkańców Naddniestrza*, Gniezno 2016
- Pawluczuk Włodzimierz, *Ukraina – polityka i mistyka*, Kraków 1998
- Rudkouski Piotr, *Powstawanie Białorusi*, Wrocław 2009
- Skrukwa Grzegorz, *Naród, region, tożsamość: z teorii i praktyki wschodoznawczych badań historycznych w zespole prof. Krzysztofa Pietkiewicza*, w: *Lituanistyka i wschodoznawstwo. Studia dedykowane Profesorowi Krzysztofowi Pietkiewiczowi*, red. G. Błaszczyk, G. Skrukwa, M. Studenna-Skrucka, Poznań 2020
-
- Skrukwa Grzegorz, *Krym w niepodległej Ukrainie: ojczyzna Tatarów Krymskich i obiekt rosyjskich aspiracji*, w: *Ukraina: czas przemian po rewolucji godności*, red. Furier Andrzej, Poznań 2017
- Smith Anthony D., *Nacjonalizm. Teoria, ideologia, historia*, Warszawa 2007
- Sobczak Jacek, *Pretensje terytorialne Patriarchatu Moskiewskiego a polityka Federacji Rosyjskiej*, w: *Lituanistyka i wschodoznawstwo. Studia dedykowane Profesorowi Krzysztofowi Pietkiewiczowi*, red. G. Błaszczyk, G. Skrukwa, M. Studenna-Skrucka, Poznań 2020
-
- Studenna Marta, *Zjawisko wykluczenia w społeczeństwie postindustrialnym na przykładzie polskich i ukraińskich ośrodków przemysłu węglowego*, „Spojrzenie na Wschód” 2010, nr 1 (1)
- Studenna-Skrucka Marta, *Ukraiński Donbas. Oblicza tożsamości regionalnej*, Poznań 2014
- Szul Roman, *Język – naród – państwo. Język jako zjawisko polityczne*, Warszawa 2009
- Olszański Tadeusz Andrzej, *Problem językowy na Ukrainie. Próba nowego spojrzenia*, „Prace OSW” nr 40, 2012

III. Informacje dodatkowe

1. Metody i formy prowadzenia zajęć umożliwiające osiągnięcie założonych EU (proszę wskazać z proponowanych metod właściwe dla opisywanych zajęć lub/i zaproponować inne)

Metody i formy prowadzenia zajęć	X
Wykład z prezentacją multimedialną wybranych zagadnień	X
Wykład konwersatoryjny	
Wykład problemowy	X
Dyskusja	
Praca z tekstem	X
Metoda analizy przypadków	
Uczenie problemowe (Problem-based learning)	
Gra dydaktyczna/symulacyjna	
Rozwiązywanie zadań (np.: obliczeniowych, artystycznych, praktycznych)	

Metoda ćwiczeniowa	
Metoda laboratoryjna	
Metoda badawcza (dociekania naukowego)	
Metoda warsztatowa	
Metoda projektu	
Pokaz i obserwacja	
Demonstracje dźwiękowe i/lub video	X
Metody aktywizujące (np.: „burza mózgów”, technika analizy SWOT, technika drzewka decyzyjnego, metoda „kuli śniegowej”, konstruowanie „map myśli”)	
Praca w grupach	
Inne (jakie?) -	
...	

2. Sposoby oceniania stopnia osiągnięcia EU (proszę wskazać z proponowanych sposobów właściwe dla danego EU lub/i zaproponować inne)

Sposoby oceniania	Symbole EU dla zajęć/przedmiotu							
	SERi SKEu Ww_ 01	SERi SKEu Ww_ 02	SERiS KEuW w_03	SE RiS KE uW w_ 04	SE RiS KE uW w_ 05	SE RiS KE uW w_ 06	SE RiS KE uW w_ 07	SE RiS KE uW w_ 08
Egzamin pisemny	X	X	X	X	X	X	X	X
Egzamin ustny								
Egzamin z „otwartą książką”								
Kolokwium pisemne								
Kolokwium ustne								
Test								
Projekt								
Esej								
Raport								
Prezentacja multimedialna								
Egzamin praktyczny (obserwacja wykonawstwa)								
Portfolio								
Inne (jakie?) -								
...								

3. Nakład pracy studenta i punkty ECTS

Forma aktywności		Średnia liczba godzin na zrealizowanie aktywności
Godziny zajęć (wg planu studiów) z nauczycielem		15
Praca własna studenta*	Przygotowanie do zajęć	
	Czytanie wskazanej literatury	30
	Przygotowanie pracy pisemnej, raportu, prezentacji, demonstracji, itp.	

	Przygotowanie projektu	
	Przygotowanie pracy semestralnej	
	Przygotowanie do egzaminu / zaliczenia	15
	Inne (jakie?) -	
	...	
SUMA GODZIN		60
LICZBA PUNKTÓW ECTS DLA ZAJĘĆ/PRZEDMIOTU		2

* proszę wskazać z proponowanych przykładów pracy własnej studenta właściwe dla opisywanych zajęć lub/i zaproponować inne

4. Kryteria oceniania wg skali stosowanej w UAM:

bardzo dobry (bdb; 5,0): znakomite opanowanie faktografii z zakresu struktury etnicznej, religijnej i społecznej Europy Wschodniej. Umiejętność sformułowania zwartej, spójnej, umocowanej teoretycznie wypowiedzi na temat struktury etnicznej, religijnej i społecznej Europy Wschodniej, będącej wysoce świadomą refleksją w znakomitym języku naukowym. Bardzo szerokie rozeznanie w krajowej i zagranicznej literaturze naukowej przedmiotu oraz dorobku analityczno-eksperckim. Bardzo świadome przestrzeganie etycznych norm dyskursu o kwestiach społecznych, etnicznych i religijnych.

dobry plus (+db; 4,5): bardzo dobre opanowanie faktografii z zakresu struktury etnicznej, religijnej i społecznej Europy Wschodniej. Umiejętność sformułowania zwartej, spójnej, umocowanej teoretycznie wypowiedzi na temat struktury etnicznej, religijnej i społecznej Europy Wschodniej, będącej świadomą refleksją w bardzo dobrym języku naukowym. Szerokie rozeznanie w krajowej i zagranicznej literaturze naukowej przedmiotu oraz dorobku analityczno-eksperckim. Świadome przestrzeganie etycznych norm dyskursu o kwestiach społecznych, etnicznych i religijnych.

dobry (db; 4,0): dobre opanowanie faktografii z zakresu struktury etnicznej, religijnej i społecznej Europy Wschodniej. Umiejętność sformułowania zwartej, spójnej, elementarnie umocowanej teoretycznie wypowiedzi na temat struktury etnicznej, religijnej i społecznej Europy Wschodniej, będącej refleksją w dobrym języku naukowym. Rozeznanie w krajowej i zagranicznej literaturze naukowej przedmiotu oraz dorobku analityczno-eksperckim. Świadome przestrzeganie etycznych norm dyskursu o kwestiach społecznych, etnicznych i religijnych.

dostateczny plus (+dst; 3,5): podstawowe opanowanie faktografii z zakresu struktury etnicznej, religijnej i społecznej Europy Wschodniej. Umiejętność sformułowania zwartej, spójnej, elementarnie umocowanej teoretycznie wypowiedzi na temat struktury etnicznej, religijnej i społecznej Europy Wschodniej, będącej refleksją w poprawnym języku naukowym. Podstawowe rozeznanie w krajowej i zagranicznej literaturze naukowej przedmiotu oraz dorobku analityczno-eksperckim. Przestrzeganie etycznych norm dyskursu o kwestiach społecznych, etnicznych i religijnych.

dostateczny (dst; 3,0): elementarne opanowanie faktografii z zakresu struktury etnicznej, religijnej i społecznej Europy Wschodniej. Umiejętność sformułowania zwartej, spójnej, poprawnej językowo wypowiedzi na temat zakresu struktury etnicznej, religijnej i społecznej Europy Wschodniej. Elementarne rozeznanie w krajowej i zagranicznej literaturze naukowej przedmiotu oraz dorobku analityczno-eksperckim. Przestrzeganie etycznych norm dyskursu o kwestiach społecznych, etnicznych i religijnych.

niedostateczny (ndst; 2,0): nieznamość opanowanie faktografii z zakresu struktury etnicznej, religijnej i społecznej Europy Wschodniej. Nieumiejętność sformułowania zwartej, spójnej, poprawnej językowo wypowiedzi na temat zakresu struktury etnicznej, religijnej i społecznej Europy Wschodniej. Brak elementarnego rozeznania w krajowej i zagranicznej

literaturze naukowej przedmiotu oraz dorobku analityczno-eksperymentalnym. Nieprzestrzeganie etycznych norm dyskursu o kwestiach społecznych, etnicznych i religijnych.

bardzo dobry (bdb; 5,0): 100 - 80% pozytywnych wyników z egzaminu
dobry plus (+db; 4,5): 89-80% pozytywnych wyników z egzaminu
dobry (db; 4,0): 79-70% pozytywnych wyników z egzaminu
dostateczny plus (+dst; 3,5): 69-60% pozytywnych wyników z egzaminu
dostateczny (dst; 3,0): 59-50% pozytywnych wyników z egzaminu
niedostateczny (ndst; 2,0): poniżej 50% pozytywnych wyników z egzaminu